

Ναυπάκτου: «Η συζήτηση για την ανακήρυξη Αυτοκεφαλίας σε μια Εκκλησία». (Το 2ο άρθρο).

I.M. Ναυπάκτου. Τετάρτη, 24 Οκτωβρίου 2018.

Σέ προηγούμενο άρθρο μου μέ τίτλο «Τό Αύτοκέφαλο στήν Ἐκκλησία» ἔδωσα τά βασικά στοιχεῖα τί εἶναι Αὐτοκέφαλο καί πῶς αὐτό λειτουργεῖ μέσα στό συνοδικό καί ἱεραρχικό πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας, ὥστε νά μή καταλήξῃ οὔτε στό παπικό πρωτεῖο οὔτε στίς προτεσταντικές συνομοσπονδίες.

Μέ τό παρόν ἄρθρο μου, πού εἶναι συνέχεια τοῦ προηγουμένου, θά ἐπισημάνω τήν συζήτηση πού ἔγινε τά τελευταῖα χρόνια γιά τό πῶς χορηγεῖται τό Αὐτοκέφαλο, μέ ποιές προϋποθέσεις δίνεται καί βεβαίως θά παρουσιάσω τό ἀτελέσφορο αὐτῶν τῶν συζητήσεων καί πῶς ἔτσι φθάσαμε στά σύγχρονα γεγονότα στήν Οὐκρανία, μέ τά ὁποῖα ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας διέκοψε τήν ἐκκλησιαστική κοινωνία μέ τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο.

1. Τό κείμενο γιά τό «Αὐτοκέφαλον καί ὁ τρόπος ἀνακηρύξεως αὐτοῦ».

Ἐνα ἀπό τά θέματα τά ὁποῖα καθορίσθηκαν νά συζητηθοῦν καί νά ἐγκριθοῦν ἀπό τήν Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδο, ἀπό τήν Α΄ Προσυνοδική Πανορθόδοξη Διάσκεψη στήν Γενεύη τόν Νοέμβριο τοῦ 1976, ἦταν καί τό θέμα: «Τό Αὐτοκέφαλον καί ὁ τρόπος ἀνακηρύξεως αὐτοῦ», καί μάλιστα ἦταν τό δεύτερο θέμα κατά σειρά μετά τό θέμα τῆς «Ὁρθοδόξου Διασποράς».

Στήν Διορθόδοξη Προπαρασκευαστική Ἐπιτροπή τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου πού ἔγινε μεταξύ 7ης καί 13ης Νοεμβρίου 1993 ἐγκρίθηκε ἕνα κείμενο γιά τό σοβαρό αὐτό θέμα. Ὅπως γράφεται στό κείμενο αὐτό, ἡ Διορθόδοξη Προπαρασκευαστική Ἐπιτροπή «ἐξήτασε τάς ἐκκλησιολογικές, κανονικές, ποιμαντικές καί πρακτικές διαστάσεις τοῦ θέματος τοῦ Αὐτοκεφάλου ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ» καί κατέληξε σέ συμπεράσματα.

Τό κείμενο αὐτό ἀποτελεῖται ἀπό 4 ἄρθρα καί τά παραθέτω:

«1. Ὁ θεσμός τῆς Αὐτοκεφαλίας ἐκφράζει κατ' αὐθεντικόν τρόπον μίαν ἐκ τῶν οὐσιαστικῶν ὀψεων τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησιολογικῆς παραδόσεως περί τῆς σχέσεως τῆς τοπικῆς πρός τήν ἀνά τήν Οἰκουμένην Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ. Ἡ βαθεῖα αὕτη σχέση τοῦ κανονικοῦ θεσμοῦ τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτοκεφαλίας πρός τήν ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογικήν διδασκαλίαν περί τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας ἐξηγεῖ τόσον τήν εὐαισθησίαν τῶν κατά τόπους αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν διά τήν ἀντιμετώπισιν τῶν ὑφισταμένων προβλημάτων περί τήν εὐρυθμον λειτουργίαν τοῦ θεσμοῦ, ὅσον καί τήν προθυμίαν αὐτῶν ὅπως συμβάλουν δι' ἐκτενῶν εἰσηγήσεων εἰς τήν ἀξιοποίησίν του ὑπέρ τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

2. Ἡ συνεπής πρός τήν ὀρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν ἀλληλοπεριχώρησις τοπικότητος καί οἰκουμενικότητος προσδιορίζει τήν λειτουργικήν σχέσιν μεταξύ τῆς διοικητικῆς ὀργανώσεως καί τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας, διό καί διεπιστώθη πλήρης συμφωνία ὡς πρός τήν θέσιν τοῦ θεσμοῦ τῆς Αὐτοκεφαλίας εἰς τήν ζωήν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

3. Διεπιστώθη πλήρης συμφωνία ὡς πρός τούς ἀναγκαίους κανονικούς ὅρους διά τήν ἀνακήρυξιν τοῦ Αὐτοκεφάλου τοπικῆς τινος Ἐκκλησίας, ἥτοι ὡς πρός τήν συγκατάθεσιν καί τάς ἐνεργείας τῆς Ἐκκλησίας-μητρὸς, ὡς πρός τήν ἐξασφάλισιν πανορθοδόξου συναινέσεως καί ὡς

πρός τόν ρόλον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί τῶν λοιπῶν αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν κατά τήν ἀνακήρυξιν τοῦ αὐτοκεφάλου. Συμφώνως πρός τήν συμφωνίαν ταύτην:

α) Ἡ Ἐκκλησία-μήτηρ, δεχομένη τό αἴτημα ὑπαγομένης εἰς αὐτήν ἐκκλησιαστικῆς περιοχῆς, ἀξιολογεῖ τάς ὑφισταμένας ἐκκλησιολογικάς, κανονικάς καί ποιμαντικάς προϋποθέσεις, πρός παροχήν τοῦ αὐτοκεφάλου. Εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν ἡ τοπική Σύνοδος, ὡς ἀνώτατον ἐκκλησιαστικόν ὄργανον, παράσχει τήν συγκατάθεσιν αὐτῆς, ὑποβάλλει σχετικήν πρότασιν πρός τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον διά τήν ἀναζήτησιν τῆς πανορθόδοξου συναινέσεως, ἐνημερώνει δέ σχετικῶς τάς λοιπὰς κατά τόπους αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας.

β) Τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον, κατά τά πανορθόδοξως καθιερωμένα, ἀνακοινοῖ διά Πατριαρχικοῦ Γράμματος πάντα τά σχετικά πρός τό συγκεκριμένον αἴτημα καί ἀναζητεῖ τήν ἔκφρασιν τῆς πανορθόδοξου συναινέσεως. Ἡ πανορθόδοξος συναινέσις ἐκφράζεται διά τῆς ὁμοφωνίας τῶν Συνόδων τῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν.

γ) Ἐκφράζων τήν συγκατάθεσιν τῆς Ἐκκλησίας-μητρός καί τήν πανορθόδοξον συναινέσιν ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης ἀνακηρύσσει ἐπίσημως τό αὐτοκέφαλον τῆς αἰτησαμένης Ἐκκλησίας διά τῆς ἐκδόσεως Πατριαρχικοῦ Τόμου. Ὁ Τόμος οὗτος ὑπογράφεται ὑπό τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Εἶναι ἐπιθυμητόν νά προσυπογράφεται καί ὑπό τῶν Προκαθημένων τῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ὅπως δῆποτε ὁμως ὑπό τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας-μητρός.

4. Ἡ ἀνακηρυχθεῖσα Αὐτοκέφαλος τοπική Ἐκκλησία ἐντάσσεται ὡς ἰσότιμος εἰς τήν κοινωνίαν τῶν αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καί ἀπολαύει πάντων τῶν πανορθόδοξως καθιερωμένων κανονικῶν προνομίων (Δίπτυχα, Μνημόσυνον, Διορθόδοξοι σχέσεις κ.λπ.)».

Τό κείμενο αὐτό δείχνει τί εἶναι τό αὐτοκέφαλο, πῶς στήν Ὁρθόδοξη ἐκκλησιολογία ὑπάρχει ἀλληλοπεριχώρηση μεταξύ τοπικότητος καί οἰκουμενικότητος καί ποιά εἶναι ἡ σχέση μεταξύ διοικητικῆς ὀργανώσεως κάθε Τοπικῆς Ἐκκλησίας καί τῆς ἐνότητος τῆς ὅλης τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἐπίσης, φαίνεται ὅτι ἡ παράγραφος γ' τοῦ ἄρθρου 3 ἦταν ἡ πλέον βασική, γιατί δείχνει τόν τρόπο ἀνακηρύξεως τοῦ Αὐτοκεφάλου σέ μιά Τοπική Ἐκκλησία. Δηλαδή ἡ Τοπική Ἐκκλησία κάνει αἴτηση νά λάβῃ τό Αὐτοκέφαλο, ἡ Ἐκκλησία-μητέρα στήν ἐκκλησιαστική δικαιοδοσία τῆς ὁποίας ἀνήκει ἐκφράζει τήν συγκατάθεσίν της, ὅλες οἱ Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες δίδουν τήν συναινέσιν καί μετά ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης ἀνακηρύσσει ἐπίσημως τό Αὐτοκέφαλο στήν Ἐκκλησία πού τό ζήτησε. Αὐτό σημαίνει ὅτι ἀφοῦ προηγηθοῦν τά προηγούμενα στάδια ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης ἐκδίδει τόν Συνοδικό Τόμο.

Ἐπί πλέον ἐκφράσθηκε ἡ ἐπιθυμία νά προσυπογράφεται ἀπό τούς Προκαθημένους ὄλων τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ὅπως δῆποτε ἀπό τόν Προκαθημένο τῆς Ἐκκλησίας στήν ὁποία ἀνήκε ἕως τότε ἡ Ἐκκλησία στήν ὁποία θά χορηγηθῇ τό Αὐτοκέφαλο, ἡ ὁποία χαρακτηρίζεται ὡς Ἐκκλησία Μητέρα. Πρόκειται γιά μιά ἰσορροπημένη ἐκκλησιαστική ἀπόφασις πού δείχνει πῶς λειτουργεῖ τό συνοδικό καί ἱεραρχικό πολίτευμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὥστε τό αὐτοκέφαλο νά μή γίνῃ «κακοκέφαλο».

Στό τέλος ὁμως τοῦ κειμένου καταγράφεται μιά σημείωσις: «Τό περιεχόμενον τῆς παραγράφου «3.γ)» παρεπέμφθη πρός πληρεστέραν ἐπεξεργασίαν εἰς τήν ἐπομένην Διορθόδοξον

Προπαρασκευαστική Έπιτροπή, ήτις καί θά ἀναζητήσῃ τήν ἐπ' αὐτῆς ἐνιαίαν θέσιν τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὀλοκληροῦσα οὕτω τό ἔργον αὐτῆς ἐπί τοῦ θέματος τούτου».

Τό κείμενο αὐτό ἦταν ἔργο τῶν Ἐκπροσώπων ὄλων τῶν Αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καί θά ἔπρεπε νά ἐγκριθῇ ἀπό τήν Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδο, ὅποτε αὐτή θά συνερχόταν.

2. Ἡ Διορθόδοξη Προπαρασκευαστική Ἐπιτροπή τοῦ Δεκεμβρίου 2009.

Τήν Συνοδική περίοδο 2009-2010 ἤμουν μέλος τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου καί μέ τήν ιδιότητα αὐτή παρακολούθησα τήν πορεία τοῦ θέματος αὐτοῦ.

Συγκεκριμένα, τήν περίοδο ἀπό 9ης ἕως 17ης Δεκεμβρίου 2009 συνήλθε στό Πατριαρχικό Κέντρο στό Σαμπεζύ τῆς Γενεύης ἡ Διορθόδοξη Προπαρασκευαστική Ἐπιτροπή γιά νά μελετήσῃ τά θέματα πού ἐπρόκειτο νά συζητηθοῦν στήν Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδο, ἦτοι τό «Αὐτοκέφαλο», τό «Αὐτόνομο» καί τά «Δίπτυχα». Πρόκειται γιά σοβαρά ἐκκλησιολογικά ζητήματα πού ἀναφέρονται στήν ἐνότητα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ὁ ἀείμνηστος Πρωτ. Στέφανος Ἀβραμίδης, Γραμματεὺς τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Διορθοδόξων καί Διαχριστιανικῶν Σχέσεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, πού συμμετεῖχε ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στήν Ἐπιτροπή αὐτή ὡς σύμβουλος, ἐνῶ μέλος ἦταν ὁ Μητροπολίτης Νικοπόλεως καί Πρεβέζης Μελέτιος, ὑπέβαλε Ἐκθεση τῶν Πεπραγμένων τῆς Διορθόδοξης αὐτῆς Προσυνοδικῆς Ἐπιτροπῆς στήν Διαρκῆ Ἱερά Σύνοδο. Ἡ ἔκθεση αὐτή εἶναι ἀρκετά ἐνδιαφέρουσα, γιατί δείχνει τά προβλήματα πού ὑπάρχουν στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία.

Θά δοῦμε δύο σημεῖα ἀπό τήν Ἐκθεση αὐτή, πού φανερώνουν τό πρόβλημα πού ἀνέκυψε μέ τήν Οὐκρανία.

α) Συζήτηση γιά τό θέμα

Ἦδη, ὅπως ἔχω σημειώσει πιό πάνω, ἡ παράγραφος 3γ' παραπέμφθηκε ἀπό τήν Διορθόδοξη Προπαρασκευαστική Διάσκεψη τοῦ 1993 νά συζητηθῇ σέ μιὰ ἐπόμενη Προπαρασκευαστική Διάσκεψη.

Γιά τό θέμα αὐτό διεξήχθη ἐνδιαφέρουσα καί ἀποκαλυπτική συζήτηση στήν Προπαρασκευαστική Διάσκεψη τοῦ Δεκεμβρίου 2009. Δέν διαθέτω τά Πρακτικά τῆς Συνεδριάσεως αὐτῆς, ἀλλά ἔχω τήν Ἐκθεση τοῦ Γραμματέως π. Στεφάνου Ἀβραμίδη, πού κατέθεσε σέ ἐπίσημο κείμενό του στήν Διαρκῆ Ἱερά Σύνοδο, καί νομίζω ὅτι θά ἀποδίδη τήν ἀλήθεια τῶν πραγμάτων.

Ὁ Σεβασμιώτατος Πρόεδρος (Περγάμου Ἰωάννης) Ἐκπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου «ἀνέπτυξε τήν θέσιν τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου: ὅτι δηλαδή ἐφ' ὅσον ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης ἐξασφαλίζει τήν συναίνεσιν τῶν κατὰ Τόπους Αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, διά τῆς λήψεως ἐγγράφου συναινέσεώς τους, δύναται νά ὑπογράψῃ μόνος του τόν Πατριαρχικόν Τόμον».

Δηλαδή, ὁ Τόμος τῆς Αὐτοκεφαλίας θά ὑπογραφόταν ἀπό τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη, ἀφοῦ θά προηγήτο ἡ συναίνεση ὄλων τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν.

Στήν συνέχεια ἀκολούθησε συζήτηση μεταξύ τῶν ἐκπροσώπων ὄλων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Πρώτος, ὁ Σεβασμιώτατος Βολοκολάμσκ Ἰλαρίων (Ἐκκλησία Ρωσίας) «ἀνέπτυξε διὰ μακρῶν τήν θέσιν τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας: ὅτι ὅλοι οἱ Προκαθήμενοι πρέπει νά ὑπογράψουν τόν Τόμον τοῦ Αὐτοκεφάλου ἢ τοῦλάχιστον "καί" ἡ Ἐκκλησία-Μήτηρ».

Αὐτό δείχνει ὅτι ἀμέσως ἐτέθη ἡ δεύτερη πρόταση, ἀντίθετη ἀπό τήν πρόταση τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Στήν οὐσία ἐτέθη τό θέμα τῆς μειώσεως τῶν προνομίων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὅπως προβλέπεται ἀπό τούς Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας, ἰδίως τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὅσες ἀκολούθησαν καί τῆς ὅλης Ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως.

Ὁ Θεοφιλέστατος Καμπινεάνουλ Κυπριανός (Ἐκκλησία Ρουμανίας) «ἐξέφρασε τήν αὐτήν μέ τόν Σεβ. Βολοκολάμσκ θέσιν, τονίσας ὅτι οὕτως ἐξασφαλίζεται ἡ ὁμοφωνία καί ἡ Συνοδικότης. Καί ἐπρότεινε, νά προστεθῆ εἰδική παράγραφος προβλέπουσα τήν δυνατότητα μιᾶς Ἐκκλησίας νά προσφύγῃ εἰς πανορθόδοξον ὄργανον εἰς περίπτωσιν "ἀδικαιολογήτου ἀρνήσεως" τῆς Ἐκκλησίας-Μητρός νά συγκατατεθῆ νά χορηγηθῆ Αὐτοκέφαλον. Ὅπισθεν τῆς προτάσεως αὐτῆς ἴσως ὑποκρύπτετο ἡ Ρουμανική διεκδίκησις δικαιοδοσίας ἐπί τῆς Ἐκκλησίας τῆς Μολδαβίας».

Ἀκολούθως ὁ Σεβασμιώτατος Πρόεδρος Μητροπολίτης Περγάμου ἀντέτεινε, «ὅτι ὑπάρχουν πολλοί τρόποι ἐκφράσεως τῆς συνοδικότητος, τῆς ὁμοφωνίας καί τῆς ἐνότητος καί ἐξέφρασε τόν φόβον πού διατυπώνουν πολλοί, περί συνειδητῶν ἐνεργειῶν Ἐκκλησιῶν τινων διὰ μείωσιν τῶν προνομίων τῆς Πρωτοθρόνου Ἐκκλησίας. Καί ἐτόνισεν, ὅτι ἂν ὑπογράψῃ μόνον ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης τόν Τόμον τοῦ Αὐτοκεφάλου οὐδόλως ὑποβαθμίζεται ἡ πανορθόδοξος συναίνεσις, ἀφοῦ κατά τά ἤδη ἀποφασισθέντα θά πρέπει ἐκ τῶν προτέρων νά ἔχῃ δοθῆ ἡ συναίνεσις πάντων τῶν προκαθημένων· καί φυσικά καί τοῦ προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας-Μητρός».

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Νικοπόλεως Μελέτιος (Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος) «ἀφοῦ ἀνεφέρθη εἰς τήν παγεράν ἀτμόσφαιραν πού ἐπεκράτει εἰς τήν αἴθουσαν τῶν συνεδριάσεων, διὰ πολλῶν ἐπιχειρημάτων ἀπέδειξε ὅτι τήν ὁμοφωνίαν δέν μποροῦν νά διασαλεύσουν "ὠρισμένοι φιλονεικοῦντες" (κατά τήν φράσιν τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, καν. ΣΤ'). Αἱ Οἰκουμενικαί Σύνοδοι ἐκήρυττον ὅτι τά πάντα ἀπεφασίζοντο ὁμοφώνως, παρά τό γεγονός ὅτι ποτέ δέν ὑπῆρξεν ἀπόλυτος ὁμοφωνία· καί πάντοτε ἐκράτει ἡ ψῆφος τῶν πλειόνων. Ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος δέν δεσμεύεται ἀπό καμμίαν προπαρασκευαστικήν διαδικασίαν, ἀπαιτοῦσαν λήψιν ὁμοφώνων προτάσεων πρὸς αὐτήν, καί μπορεῖ νά φέρῃ τά πάνω κάτω».

Ὁ Σεβασμιώτατος Βολοκολάμσκ «ὑπέμνησε ὅτι τόν Τόμον τοῦ Αὐτοκεφάλου τό Πατριαρχεῖον Μόσχας ἔλαβε κατόπιν ἀποφάσεως τῆς ἐνδημούσης ἐν Κ/πόλει Συνόδου! Μέ τό ἐπιχείρημα αὐτό ἤθελε νά ἐνισχύσῃ τήν θέσιν τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας ὅτι τό Αὐτοκέφαλον πρέπει νά χορηγῆται ὑπό πανορθοδόξου σώματος».

Τότε ὁ Καθηγητής Φειδᾶς, πού ἦταν σύμβουλος στήν Γραμματεία «ἐπί τῆς Προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας», «παρεμβαίνων εἰς τό σημεῖον αὐτό ἐτόνισεν ὅτι τό Πατριαρχικόν Ἄξιωμα ἐδόθη εἰς τόν Μόσχας ὑπό μόνου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἱερεμία. Αὐτοκέφαλος εἶχε ἀνακηρυχθῆ τότε ὁ Μητροπολίτης Μόσχας.

Στόν Μητροπολίτη Ἰώβ πρῶτα ἐδόθη τό Πατριαρχικόν Ἄξιωμα καί μετὰ τό Αὐτοκέφαλον. Δηλαδή ἀποσαφηνίσθη ἡ θέσις τοῦ Πατριάρχου Μόσχας ἐν σχέσει πρὸς τόν Πατριάρχην

Κωνσταντινουπόλεως καί ἡ θέσις του εἰς τό σύστημα τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν».

Πράγματι, ὅπως ὁ ἴδιος ὁ Καθηγητής ὑποστηρίζει σέ βιβλίο του, ἡ πατριαρχική τιμή καί ἀξία στόν Μητροπολίτη Μόσχας Ἰώβ ἔγινε ὑπό τοῦ Πατριάρχου Ἱερεμία Β΄ τήν 26 Ἰανουαρίου 1589, κατά τήν θεία Λειτουργία στόν Ἱερό Ναό τῆς Θεοτόκου, ὁ ὁποῖος ὀνομάσθηκε «Πατριαρχεῖον».

Ὁ Πατριάρχης Ἱερεμίας μετά τήν ἐπιστροφή του στήν Κωνσταντινούπολη συνεκάλεσε ἐνδημοῦσα Σύνοδο (1590), στήν ὁποία συμμετεῖχαν καί ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας Ἰωακείμ Ε΄ καί ὁ Ἱεροσολύμων Σωφρόνιος Δ΄, γιά τήν ἔκφραση τῆς συναινέσεώς τους στήν ἀνακήρυξη τῆς πατριαρχικῆς τιμῆς καί ἀξίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας.

Ἐπειδή ὅμως τότε ὁ θρόνος τῆς Ἀλεξανδρείας τελοῦσε ἐν χηρείᾳ συνεκλήθη μετά τρία χρόνια μεγάλη ἐνδημοῦσα Σύνοδος (1593) γιά νά ἐκφρασθῆ καί ἡ συναίνεση καί τοῦ ἤδη ἐκλεγέντος καί χειροτονηθέντος Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Μελετίου Α΄ Πηγαῖ.

Ἔτσι, μέ τήν Ἐνδημοῦσα αὐτήν Σύνοδο ἔγινε ἀποδοχή τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας ὡς Πατριαρχεῖου πού εἶχε χορηγηθῆ ἀπό τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη Ἱερεμία Β΄ μέ ἐπίδοση Πατριαρχικοῦ Χρυσόβουλου ἢ Τόμου τό 1589 στήν Μόσχα (Βλασίου Φειδᾶ, Ὁ θεσμός τῆς Πενταρχίας τῶν Πατριαρχῶν, Ἀθήναι 2012, σελ. 343 καί ἐξῆς).

Ὁ Σεβασμιώτατος Βολοκολάμσκ «ὡσάν νά ἀπαντοῦσε εἰς τόν κ. Φειδᾶν εἶπε: Ὁ Πατριάρχης μας ποτέ δέν θά ἐξουσιοδοτήσῃ τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχη νά μιλήσῃ ἐκ προσώπου του!».

Ἐκδηλώθηκε σαφέστατα ἡ ἀμφισβήτηση τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ὡς πρώτου στό σύστημα τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Ἄμεση ἀπάντηση ἔδωσε ὁ Σεβασμιώτατος Πρόεδρος:

«Ἐδῶ, διαπιστώνεται, ὅτι τίθεται θέμα ἐκκλησιολογικό. Αὐτά πού λέγατε ἐνισχύουν τάς ὑποψίας μας, ὅτι ὑπάρχει προσπάθεια ὑποβαθμίσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης ἔχει συντονιστικόν ἔργον καί δύναται νά ἐκφράζῃ τήν γνώμην ὅλης τῆς Ὁρθοδοξίας. Καί τό κάνει ἀφοῦ συνεννοηθῆ μέ τούς ἄλλους Προκαθημένους. Αὐτό δέν ἔχει καμμία σχέση μέ παπικά πρωτεῖα. Ὁ Πάπας ἐκφράζει τήν γνώμην του, δέν ἐρωτάει τούς ἄλλους. Ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης ζητεῖ νά ἐξασφαλίσῃ τήν γνώμην τῶν ἄλλων καί αὐτήν ἐκφράζει».

Στό σημεῖο αὐτό λύθηκε ἡ Συνεδρία τῆς ἡμέρας ἐκείνης.

Ὁ π. Στέφανος Ἀβραμίδης συνεχίζει στήν Ἐκθεσή του:

«Καθ' ὅλην τήν ἐπομένην ἡμέραν, παρά τήν ἔκκλησιν τοῦ Σεβ. Προέδρου νά μή μειωθῆ ἡ μεταξύ τῶν ἐκπροσώπων συνέδρων ἀγάπη, αἱ συζητήσεις ἐπί τοῦ θέματος τοῦ ποιός ὑπογράφει τόν Τόμον τοῦ Αὐτοκεφάλου διεξήγοντο μέσα σέ ἕνα κλίμα ἐντάσεων».

Ὁ Σεβασμιώτατος Πρόεδρος «ἐτόνισε ὅτι τό θέμα τῆς ὑπογραφῆς τοῦ Τόμου τοῦ Αὐτοκεφάλου ὑπό τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου εἶναι βασικόν ἐκκλησιολογικόν θέμα ἐπί τοῦ ὁποίου δέν δύναται νά γίνῃ καμμία ὑποχώρησις ἐκ μέρους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχεῖου».

Ἐπομένως, ἐτέθησαν δύο προτάσεις. Ἡ πρώτη πρόταση ἦταν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχεῖου ὅτι ὁ Τόμος Αὐτοκεφαλίας ὑπογράφεται ἀπό τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη, ἀφοῦ προηγηθῆ

αίτηση από την Έκκλησία που θέλει την Αυτόκεφαλία, συγκατάθεση της Μητρός Έκκλησίας, στην οποία ανήκε προηγουμένως και συναίνεση όλων των Έκκλησιών. Η δεύτερη πρόταση ήταν της Έκκλησίας της Ρωσίας ότι με τα όσα προηγούνται της ανακήρυξης Αυτόκεφάλου, ο Τόμος υπογράφεται από όλες τις Ορθόδοξες Έκκλησίες.

Στήν έκθεση γράφεται:

«Μέ την θέσιν αυτήν (δηλαδή του Οικουμενικού Πατριαρχείου) συνετάγησαν τά Πατριαρχεία Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων καί αἱ Ἐκκλησίαι Ἑλλάδος καί Ἀλβανίας», δηλαδή 6 Έκκλησίες μέ τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο.

«Μέ την θέσιν της Έκκλησίας της Ρωσίας συνετάγησαν αἱ Ἐκκλησίαι Σερβίας, Ρουμανίας (διά τούς δικούς της λόγους), καθώς καί αἱ Ἐκκλησίαι Βουλγαρίας, Γεωργίας, Πολωνίας, καί Τσεχίας καί Σλοβακίας», δηλαδή 7 Έκκλησίες μέ τό Πατριαρχεῖο Ρωσίας.

«Υπέρ της υπογραφῆς τοῦ Τόμου ἀπό ὅλες τίς Ἐκκλησίες ἐτάχθη καί ἡ Ἐκκλησία της Κύπρου».

Τελικά 6 Έκκλησίες συνετάγησαν μέ την πρόταση τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί 8 Έκκλησίες συνετάγησαν μέ την πρόταση τοῦ Πατριαρχείου Ρωσίας.

Στήν συνέχεια ὁ Σεβ. Βολοκολάμσκ «ἐπρότεινε μίαν συμβιβαστικήν λύσιν: ὁ τόμος νά υπογράφεται ὑπό τοῦ Οἰκ. Πατριάρχου μέ μεγαλύτερα γράμματα καί ἡ Ἐκκλησία-Μήτηρ νά υπογράφη ὡς συναποφαινομένη ἢ συμμαρτυροῦσα.

Ὅμως ἡ πρότασις αὐτή δέν ἔγινε δεκτή, αἱ Ἐκκλησίαι, αἱ ὁποῖαι ἐστήριζον τήν θέσιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐπέμενον, ὅπως ὁ Πατριαρχικός Τόμος υπογράφεται ὑπό μόνου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ἐνῶ αἱ ἄλλαι Ἐκκλησίαι ἐπέμεναν ὁ Τόμος νά υπογράφεται ἀπό ὅλους τούς Προκαθημένους τῶν κατὰ Τόπους Ἐκκλησιῶν καί ὄχι μόνον ὑπό τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καί τοῦ Προκαθημένου της Ἐκκλησίας-Μητρός».

Στό σημεῖο αὐτό παρενέβη ὁ Μητροπολίτης Νικοπόλεως Μελέτιος (Ἐκκλησία της Ἑλλάδος), ὁ ὁποῖος τόνισε «ὅτι ἡ ἐπιμονή καί ἐμμονή ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι θέλουν νά συνυπογράψουν ὅλοι οἱ προκαθήμενοι ἢ ἔστω ὁ Προκαθέμενος της Ἐκκλησίας-Μητρός δέν δείχνει ταπείνωσιν.

Ἀνεφέρθη εἰς τά προνόμια τοῦ πάπα Παλαιᾶς Ρώμης, καθώς καί στά ἴσα προνόμια καί πρεσβεῖα τοῦ Πατριάρχου της Νέας Ρώμης. Ὑπενθύμισε δέ, ὅτι εἰς τόν Τόμον τοῦ Αυτόκεφάλου της Μόσχας ρητῶς ἀναφέρεται, ὅτι ὁ Πατριάρχης Μόσχας ὀφείλει νά ἀναγνωρίζῃ τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην ὡς Πρῶτον. Καί ἄρα ὁ Μόσχας ἀθετεῖ βασικόν ὄρον ἐπί τῇ βάσει τοῦ ὁποῖου τοῦ ἐχορηγήθη τό αὐτοκέφαλον καί ἡ Πατριαρχική ἀξία».

Ὁ Μητροπολίτης Νικοπόλεως Μελέτιος εἶχε δίκαιο, γιατί στό πατριαρχικό Χρυσόβουλο που δόθηκε ἀπό τόν Πατριάρχη Ἱερεμία Β΄ στόν Μόσχας, μέ τό ὁποῖο ἀναγνωρίζεται Πατριάρχης, ὅσο καί στό Συνοδικό Γράμμα τοῦ 1590, μέ τήν συναίνεση τῶν Πατριαρχῶν Ἀντιοχείας καί Ἱεροσολύμων τονιζόταν «ἵνα ὡς κεφαλὴν καί ἀρχὴν ἔχη αὐτόν τόν ἀποστολικόν θρόνον της τοῦ Κωνσταντίνου πόλεως, ὡς καί οἱ ἄλλοι Πατριάρχαι» (Βλασίου Φειδᾶ ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 363).

Σέ ἀπάντηση αὐτῶν που εἶπε ὁ Σεβασμιώτατος Νικοπόλεως, ὁ Σεβ. Βολοκολάμσκ ἐπέμενε:

«Ἡ υπογραφή ὑπό της Ἐκκλησίας-Μητρός τοῦ Τόμου τοῦ Αυτόκεφάλου εἶναι *conditio sine qua non* (προϋπόθεσις ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ) διά τό Πατριαρχεῖον Μόσχας. Ἡμεῖς ἐδέχθημεν νά

ἀλλάξωμεν τήν ἀπόφασιν διά τό Αὐτοκέφαλον τῆς ἐν Ἀμερικῇ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας (Ο.Σ.Α.) καί εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν δεχόμεθα νά λείπη ἀπό τόν Τόμον τοῦ Αὐτοκεφάλου ἡ ὑπογραφή τῆς Ἐκκλησίας-Μητρός».

Ὑπονομεύθηκε πλήρως τό κείμενο περί τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ αὐτοκεφάλου, ἄν καί προβλεπόταν νά προηγηθῇ ἡ αἴτηση τῆς Ἐκκλησίας πού τό ἐπιζητεῖ, ἡ συγκατάθεσις τῆς Μητρός Ἐκκλησίας καί ἡ συναίνεσις ὄλων τῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν. Ἡ διαφορά πού προέκυψε φαίνεται στά ῥήματα «προσυπογράφεται», «συνυπογράφεται» καί «ὑπογράφεται».

Δέν πρόκειται βέβαια γιά ἀπλά ῥήματα, ἀλλά στήν πραγματικότητα πρόκειται γιά μείωσις τῶν προνομίων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί στήν πράξι ὅτι δέν ὑπάρχει πρῶτος στήν Ἐκκλησία.

Τήν ἐπομένη ἡμέρα, ἦτοι τήν 12η Δεκεμβρίου, μνήμη τοῦ ἀγίου Σπυριδῶνος, μετὰ τήν θεία Λειτουργία στόν Ναό τοῦ Πατριαρχικοῦ Κέντρου, **συνεχίσθηκε ἡ συζήτησις γιά τό ποιός ὑπογράφει τόν Πατριαρχικό Τόμον τοῦ Αὐτοκεφάλου.** Γράφεται στήν Ἐκθεση:

«Κατετέθη δέ πρότασις, νά τροποποιηθῇ ἡ παράγραφος 3γ καί ἀντί νά λέγη: "Εἶναι ἐπιθυμητόν νά προσυπογράφεται (ὁ Τόμος ὑπό τοῦ Οἰκ. Πατριάρχου) καί ὑπό τῶν Προκαθημένων τῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν ὅπωςδήποτε ὅμως ὑπό τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας-μητρός", νά λέγη "...μάλιστα δέ ὑπό τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας-Μητρός" ὥστε νά ἐκφράζεται τό ἐπιθυμητόν καί ὄχι τό ὑποχρεωτικόν διά νά ἐξασφαλίζεται τό ὑπάρχον προνόμιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Ἐπί τοῦ θέματος αὐτοῦ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας ἐπέμεινε ὅτι ἦτο ἀπαραίτητον ὁ Τόμος νά συνυπογράφεται ὑπό τῆς Ἐκκλησίας-Μητρός, (ὡς ἐσχάτη ὑποχώρησις), **αἱ δέ Ἐκκλησίαι Ρουμανίας καί Πολωνίας ἀνέφερον, ὅτι ἡ πρότασις, ὁ Τόμος νά ὑπογράφεται ἀπό ὄλους τοὺς Προκαθημένους εἶναι ἀπόφασις ἀμετάκλητος δι' αὐτάς**».

Ἀφοῦ δέν ἔγινε ἀποδεκτή αὐτή ἡ συμβιβαστική πρότασις ὁ Σεβ. Πρόεδρος «παρετήρησεν ὅτι ἐφ' ὅσον δέν προβλέπεται ἀπό τά μέχρι τώρα, νά ὑπάρξη ὁμοφωνία ἐπί τοῦ θέματος τούτου δέν ἔχομεν δικαίωμα νά δαπανῶμεν περισσότερον χρόνον ἐπ' αὐτοῦ. Τό θέμα ἔληξε καί παραπέμπεται εἰς τήν προσεχῆ Προπαρασκευαστικήν Ἐπιτροπήν».

Στήν συνέχεια ἔγινε συζήτησις γιά τήν πρότασις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας πού εἶχε ὡς ἐξῆς:

«Ὡς πρός τό θέμα τοῦ Αὐτοκεφάλου καί τοῦ τρόπου ἀνακηρύξεως αὐτοῦ, μέ σκοπόν τήν διατύπωσιν τῆς ἐπισήμου θέσεως τῆς Ἐκκλησίας μας, ἐπιθυμοῦμε νά ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν αἱ ἐξῆς ἐπισημάνσεις:

1) εἰς τήν περίπτωσιν ἀδικαιολογήτου ἀρνήσεως ἐκ μέρους μιᾶς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας-Μητρός, νά παράσχη τήν συγκατάθεσιν της νά ἀποκτήσῃ Αὐτοκέφαλον κάποιο τμήμα τοπικῆς Ἐκκλησίας, τό θέμα αὐτό πρέπει νά παραπέμπεται πρός ἐπίλυσίν του εἰς μίαν ad hoc Πανορθόδοξον Σύναξιν (προκαθημένων ἢ ἐκπροσώπων των),

2) ἡ πρᾶξις διά τῆς ὁποίας παρέχεται τό Αὐτοκέφαλον εἰς μίαν τοπικήν Ἐκκλησίαν νά ὀνομάζεται ἀπλῶς "Τόμος" καί νά ὑπογράφεται ἀπό τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχην καί ὄλους τοὺς Προκαθημένους τῶν Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν».

Ἡ πρότασις αὐτή τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας ἀπαιτοῦσε νά γίνῃ προσθήκη στήν παράγραφο

3α του κειμένου που είχε εγκριθεί από την Προπαρασκευαστική Έπιτροπή του 1993, πράγμα που δεν προβλεπόταν να γίνει στην Προπαρασκευαστική αυτή Έπιτροπή, ή οποία είχε αρμοδιότητα να συζητήσει μόνον την παράγραφο 3γ.

Στήν Έκθεσή του ο π. Στέφανος Άβραμίδης γράφει:

«Ακολούθησε συζήτηση περί του: αν και κατά πόσον η Προπαρασκευαστική Έπιτροπή μπορούσε να συζητήσει ένα τέτοιο θέμα. Και ώρισμένοι μόν -ιδίως οι εκπρόσωποι του Πατριαρχείου Μόσχας- έθεώρησαν ότι τό θέμα ήτο έκτός ήμερησίας διατάξεως και ότι είχε πλέον κλείσει ή συζήτηση επί τής παραγρ. 3α του κειμένου του 1993, ή διατύπωσης τής όποιος είχε γίνει τότε όμοφώνως άποδεκτή. Άλλοι όμως συνεφώνησαν ότι τό θέμα δύναται να συζητηθεί ως σχετικόν και έκφράζον τό Πανορθόδοξον ένδιαφέρον διά μίαν Πανορθόδοξον λύσιν. Άλλά και πάλιν διαπιστώθηκε διαφωνία. Και γενομένης ψηφοφορίας, αν δύναται να συζητηθεί τό θέμα, έννέα Έκκλησίαι έψήφισαν ναί, πέντε όχι!

Κατά την ακολουθήσασα συζήτησιν ή Ρωσική άντιπροσωπεία έτάχθη κατηγορηματικώς άντίθετη μέ την πρότασιν τής Έκκλησίας τής Ρουμανίας, διότι έφαινετο άναιρούσα τό όμοφώνως δεκτόν γενόμενον, ότι τό αυτοκέφαλον δεν χορηγείται αν δεν συγκατατεθεί ή Έκκλησία-Μήτηρ.

Είς τό έπιχείρημα τουτο των Ρώσων, ή Ρουμανική Έκκλησία άντέτεινε, ότι ή πρότασις δεν απέβλεπε να άναιρέση την διαδικασίαν τής άνακηρύξεως Αυτόκεφάλου, που όπωσδήποτε θα πρέπει να αρχίζει μέ πρωτοβουλίαν τής Έκκλησίας-Μητρός, αλλά μόνον είς τόν τρόπον μέ τόν όποϊον μπορούν αι άλλαι Έκκλησίαι να αναπτύξουν ένδιαφέρον διά άλλην Έκκλησίαν, που θα έπιθυμεί να λάβη Αυτόκέφαλον. Έντός του πνεύματος τουτου έγέγοντο δύο προτάσεις: τό θέμα να παραπέμπεται ή είς τό Οίκ. Πατριαρχείον, ή είς πανορθόδοξον Σώμα, συγκαλούμενον υπό του Οίκ. Πατριάρχου. Είς τό σημείον αυτό κατατέθη μετ' έμφάσεως, ότι Έκκλησίαι τινές Έθνικαί, έπιζητούσαι Αυτόκέφαλον, και μή εύρίσκουσαι κατανόησιν σκέπτονται να αποχωρήσουν από την Όρθόδοξον Έκκλησίαν και να γίνουν ούνιτικαί.

Είς την παρατήρησιν αυτήν ο εκπρόσωπος τής Έκκλησίας τής Τσεχίας και Σλοβακίας θέλων να υποστηρίξη την θέσιν του Πατριαρχείου Μόσχας είπε: "Εγώ φοβομαι τόν έκβιασμό! Όποιος θέτει την ταυτότητά του υπεράνω τής πίστεως, άργά ή γρήγορα θα φύγη! Άν δεν είσαι εύχαριστημένος που είσαι έλεύθερος, να φύγης και να πᾶς όπου θέλεις"!».

Τότε ο Σεβ. Νικοπόλεως είπε:

«Η Όρθόδοξος Έκκλησία δεν είναι δεκατέσσερα σώματα, άλλ' έν σώμα. Έδω οι συνομιλίες μας όμοιάζουν μέ εκείνες του Χριστόφια μέ τόν Ταλάτ. Η Έκκλησία είναι μία και υπάρχει διά την σωτηρίαν του κόσμου. Ο Χριστός μας λέγει, ότι ο Καλός Ποιμήν, όταν πλανηθεί και φεύγη ένα πρόβατον από τά εκατόν, αφήνει τά έννενηντα έννέα και βγαίνει στά βουνά προς αναζήτησιν του πλανηθέντος. Είμεθα ποιμένες -έκτός αν είμεθα μισθωτοί! Και έχομεν καθήκον να φροντίζωμεν τά πρόβατα του Χριστού. Διαμαρτύρομαι για αυτό που έλέχθη, δηλαδή "αν θέλουν άς φύγουν"! Τά πρόβατα είναι του Χριστού. Ο Χριστός σταυρώθηκε για μας. Και έμεϊς πρέπει να σταυρώσωμεν τίς δικές μας έπιθυμίες. Όταν μιά Έκκλησία τελειί σαράντα χρόνια σε σχίσμα, έχομεν χρέος να παρέμβωμεν και όχι να ακολουθοϋμεν την "κατά φιλονεικίαν" γνώμην

του ενός. Η Όρθοδοξία δέν εἶναι Ο.Η.Ε. Δέν ἔχουν οἱ Ἐκκλησίες βέτο. Η Ἐκκλησία καλεῖ σύνοδο καί αὐτή ἐπιβάλλει λύσιν διά τήν σωτηρίαν τῶν λογικῶν προβάτων. Ἀκόμη καί ἐπιτίμια. **Τό θέμα εἶναι πνευματικόν, ὄχι νομικίστικον! Εἴμαστε ἀδελφοί!** Καί δέν κάνει νά συμπεριφερόμεθα σάν ἐχθροί».

Ὁ Μητροπολίτης Νικοπόλεως Μελέτιος ἔθεσε τόν δάκτυλο ἐπί τῶν τύπων τῶν ἡλων, ἐκφράζοντας τήν ἀλήθεια ὅτι ἡ Όρθόδοξη Ἐκκλησία εἶναι ἕνα σῶμα καί ὄχι δεκατέσσερα ἀνεξάρτητα σώματα, κατά προτεσταντικό τρόπο!

«Κατόπιν ἐτέθη εἰς ψηφοφορίαν ἡ ὡς ἄνω πρότασις τῆς Ρουμανίας. Ἀλλά ἡ Ρωσική Ἐκκλησία προέβαλε βέτο! Ἔτσι ἡ πρότασις δέν ἐτέθη κᾶν εἰς ψηφοφορίαν!».

Τό θέμα ἔχει καί συνέχεια.

Στήν **Σύναξη τῶν Προκαθημένων τῶν Όρθοδόξων Ἐκκλησιῶν (Φανάρι 6-9 Μαρτίου 2014)** μεταξύ τῶν ἀποφάσεων πού ἐλήφθησαν γιά τήν μέλλουσα νά συγκληθῇ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος τῆς Όρθοδόξου Ἐκκλησίας ἦταν καί τά ἀκόλουθα:

«Τυχάνει εὐκταῖον ὅπως τά εἰς προπαρασκευαστικόν στάδιον συζητηθέντα δύο θέματα, ἦτοι «Τό Αὐτοκέφαλον ἐν τῇ Όρθοδόξῃ Ἐκκλησίᾳ καί ὁ τρόπος ἀνακηρύξεως αὐτοῦ» καί «τά Δίπτυχα» συζητηθοῦν περαιτέρω ὑπό τῆς Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἐάν ἐπιτευχθῇ ὁμοφωνία καί ἐπί τῶν δύο τούτων θεμάτων, ταῦτα θά παραπεμφθοῦν εἰς τήν Προσυνοδικήν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν τοῦ 2015 καί δι' αὐτῆς εἰς τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Σύνοδο».

Ὅμως δέν ἐπετεύχθη ὁμοφωνία, γι' αὐτό τά θέματα αὐτά δέν παρεπέμφθησαν στήν Σύνοδο τῆς Κρήτης. Ἔτσι, χάθηκε μιά εὐκαιρία γιά τήν ἐπίτευξη τῆς ἐνότητος τῶν Όρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Παρατηρῶ ὅτι γίνεται θεολογικός διάλογος μέ τούς ἑτεροδόξους Χριστιανούς γιά νά εὐρεθῇ τρόπος ἐπαναφορᾶς τους στήν Μία, Ἁγία, Καθολική καί Ἀποστολική Ἐκκλησία, ἀλλά δέν μπορεῖ νά ὑπάρξη ἐνότητα μεταξύ τῶν Όρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Αὐτό κάνει τούς ἑτεροδόξους νά καγχάζουν λέγοντας: «Νά βρῆτε ἐσεῖς τήν ἐνότητα μεταξύ σας καί τότε νά ἐπιχειρήσετε καί τήν ἐνότητα ὅλων τῶν ἄλλων Χριστιανῶν».

Ἔτσι, καί τό παπικό σύστημα διοικήσεως ἔχει πρόβλημα, λόγω τοῦ πρωτείου καί ἀλαθῆτου τοῦ Πάπα, καί τό συνοδικό σύστημα ἔχει πρόβλημα ὅταν δέν ἀναγνωρίζεται ἕνας Πρῶτος στήν Όρθόδοξη Ἐκκλησία, πού δέν θά ἀσκῆ τά καθήκοντά του μέ παπική νοοτροπία, ἀλλά ὡς Πρῶτος πού θά ἐπικοινωνῇ μέ τίς ἄλλες Ἐκκλησίες καί θά ἐξασφαλίζη τήν συναίνεσή τους. Σαφέστατα ὑπάρχει διαφορά μεταξύ τοῦ Παπικοῦ Πρωτείου καί τοῦ Πρώτου στό συνοδικό σύστημα διοικήσεως. Ἄν δέν ὑπάρχη ἕνας Πρῶτος, τότε καταλήγουμε στήν προτεσταντική συνομοσπονδία.

β) Παρατηρήσεις-Συμπεράσματα

Ὁ Πρωτοπρεσβύτερος π. Στέφανος Ἀβραμίδης στό τέλος τῆς Ἐκθέσεως παραθέτει καί τίς παρατηρήσεις του καί τά συμπεράσματά του. Πρόκειται γιά ἕξι συμπεράσματα, τά ὁποῖα δείχνουν τά προβλήματα πού ὑπάρχουν στίς Όρθόδοξες Ἐκκλησίες, οἱ ὁποῖες ταλανίζονται ἀπό μία ἀκατανόητη μορφή αὐτονομίας καί μιά ἀντορθόδοξη νοοτροπία ἐθνοφυλετισμοῦ,

σύμφωνα με την οποία προτάσσεται τό ἔθνος πάνω ἀπό τήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας.

Παραθέτω τά συμπεράσματα τοῦ π. Στεφάνου πού εἶναι ἀποκαλυπτικά, γιατί τό πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νά γνωρίζη αὐτήν τήν κατάσταση γιά νά κάνη τήν διάκριση μεταξύ τοῦ ἐσωτερικοῦ πνεύματος τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως παρουσιάζεται ἀπό τούς Ἀποστόλους καί Πατέρας, καί τῆς ἐθνικιστικῆς ἐμπαθοῦς νοοτροπίας μερικῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Γράφεται στήν Ἐκθεση ὡς Παρατηρήσεις-Συμπεράσματα:

«1. Ἄν κανεῖς θελήσει νά ἐκτιμήσει καί ἀξιολογήσει τά ἐν Γενεύη εἰς τήν Προπαρασκευαστικήν Διάσκεψιν ἀπό 9 - 17 Δεκεμβρίου 2009 διά τήν προετοιμασίαν τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου, θά πρέπει νά ὁμολογήσῃ ὅτι ξεκίνησε, συνεχίσθη καί ἔκλεισε μέσα σέ ἓνα πνεῦμα ὄχι ἀπλῶς ψυχρότητος, ἀλλά κατὰ κυριολεξία παγερότητος καί παγωνιάς. Τό 1993, δηλαδή πρό 16 ἐτῶν εἶχε διακοπῆ ὑπό θλιβεράς συνθήκας ἡ τότε Συνδιάσκεψις χωρίς ἐλπίδα. Κατά ἄκρα μακροθυμία ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης ἐδέχθη νά συνεχισθοῦν κατὰ τό ἤδη παρελθόν ἔτος 2009.

2. Τίποτε στήν Συνδιάσκεψιν αὐτή δέν ἐνθύμιζε πνεῦμα Χριστοῦ, ἀγάπη, Ἐκκλησία, Πεντηκοστή. Οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Ἐκκλησιῶν σεβάσμιοι ἱεράρχες ἀγωνίζονταν, ἢ παραταξιακά χωρισμένοι σέ δύο μπλόκ (τῶν ὑπερμάχων τῶν προνομίων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί τῶν πολεμίων του) ἢ μέ ἀγωνία νά ξεπερασθῇ αὐτό τό ψυχοφθόρον καί καταλυτικόν τῆς ἔννοιας τῆς Ἐκκλησίας πνεῦμα, πού ἔχει εἰσέλθῃ εἰς τά ἀνώτερα κλιμάκιά της καί σιγά-σιγά μεταβάλλεται σέ ἰδεολογική ταυτότητα τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν. Μάτην ἠκούσθησαν κραυγαί ἀγωνίας.

3. Αἰτία τοῦ κακοῦ ὑπῆρξε ἡ, εἴτε κατὰ παγίδευσιν, εἴτε ἄλλως πως, εἰσαχθεῖσα εἰς τόν τρόπον προετοιμασίας μέθοδος τῆς λήψεως ἀποφάσεων κατὰ πλήρη καί ἀπόλυτον ὁμοφωνίαν. Ἡ ἀρχή φαίνεται ἀπολύτως ὀρθή. Ὅμως δέν εἶναι. Ἀφοῦ δέν ἐλήφθη ποτέ, εἰς καμμίαν Σύνοδον καμμία ἀπόφασις οὔτε γιά διατύπωσιν δόγματος, οὔτε γιά λύσιν κανονικοῦ προβλήματος μέ ἀπόλυτον ὁμοφωνίαν. Καί ἤδη ἡ Α΄ Οἰκουμενική Σύνοδος προειδοποιεῖ καί μέ τόν ΣΤ΄ Κανόνα νομοθετεῖ, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τήν ψῆφον τινῶν, δύο ἢ τριῶν, πού "φιλονεικοῦντες", δηλαδή ἀντίθετα πρός τίς ἐπιταγές τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως καί τῆς Εὐαγγελικῆς ἀγάπης σκεπτόμενοι καί ἐνεργοῦντες, προκαλοῦν ταραχήν καί τραύματα εἰς τήν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ὄχι μόνον νά καταφρονοῦνται, ἀλλά καί νά ἐπιτιμῶνται.

Καί παρατηρήθη, ὅτι μέ προπέτειαν καί ἐλαφράν καρδίαν ὑποτιμῶντο ἀρχές πού ἐπρυτάνευαν ἐντελῶς ἀδιαμφισβήτητες εἰς τήν ζωή τῆς Ἐκκλησίας περισσότερα ἀπό 1500 χρόνια!

4. Ὅπως ἀναφέραμε ἀνωτέρω, διεφάνη ὀλοκάθαρα ὅτι ὑπάρχουν δύο "μπλόκ" μέσα στίς Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες: Τό "μπλόκ" ὑπέρ τῶν δικαίων προνομίων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί τό "μπλόκ", τό ὁποῖον θέλει νά μειώσῃ, καί εἰ δυνατόν, νά καταργήσῃ τά προνόμια τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, παρά τό γεγονός ὅτι ἰσχυρίζεται τό ἀντίθετον. Εἰς τό πρῶτον ἀνήκουν ὅλα τά πρεσβυγενῆ Πατριαρχεῖα, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἡ Ἐκκλησία Ἀλβανίας καί ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου, ἄν καί αὐτή διαφοροποιήθη, ὅσον ἀφορᾷ τό θέμα τῆς ὑπογραφῆς τοῦ Τόμου τοῦ Αὐτοκεφάλου. Εἰς τό δεύτερον "μπλόκ", ἡγέτις εἶναι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας συνεπικουρούμενη ὑπό τῶν Ἐκκλησιῶν Σερβίας, Ρουμανίας, Βουλγαρίας, Γεωργίας,

Πολωνίας και Τσεχίας. Η πώλωση αυτή δυσκολεύει και θα δυσκολεύσει όχι μόνον την πορεία προς την σύγκληση της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου, αλλά και κάθε άλλη πανορθόδοξη συνεργασία και προσπάθεια.

5. Ίδιαιτέρως αισθητή υπήρξε η αντίθεση του εκπροσώπου του Πατριαρχείου Μόσχας, Σεβ. Αρχιεπισκόπου Βολοκολάμσκ κ. Ίλαρίωνος προς τα προνόμια του Οικουμενικού Πατριάρχου. Τοῦτο ἄλλωστε ἦτο ἀναμενόμενον, ἀφοῦ οὗτος δέν ἔπαυσε ποτέ εὐκαιρῶς-ἀκαιρῶς, τόσον εἰς τό Βελιγράδι, ὅσον καί εἰς τόν διάλογον μέ τούς Ρωμαιοκαθολικούς, νά δράττεται πάσης εὐκαιρίας νά τονίζη ὅτι ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης δέν εἶναι "Πάπας τῆς Ἀνατολῆς" καί ὅτι οὐδεμίαν ἐξουσίαν κατέχει ἐντός τοῦ σώματος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Καί ὅτι οὐδέποτε ὁ Πατριάρχης Μόσχας θά τόν ἐξουσιοδοτήσῃ νά ἐκφράσῃ γνώμην του! Παρόμοια ἦτο καί ἡ στάσις τοῦ εκπροσώπου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας, Θεοφ. Ἐπισκόπου Καμπινεάνολ κ. Κυπριανοῦ ἄν καί ὄχι τόσο ἐμφανῆς.

Ἐντύπῳσιν προεκάλεσεν ἡ στάσις τοῦ Ἐκπροσώπου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας, Σεβ. Μητροπολίτου Μαυροβουνίου κ. Ἀμφιλοχίου, ἡ ὁποία, παρά τόν προβαλλόμενον τάχα "φιλελληνισμόν" τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας, εἰς ὅλα σχεδόν, ἦτο εὐθυγραμμισμένη μέ τās θέσεις τῆς Μόσχας.

6. Τέλος τό γεγονός, ὅτι μεταξύ τῶν εκπροσώπων τῶν Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν υπήρξαν ἀρκετοί πρῶην ὑπότροφοι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὅπως ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μαυροβουνίου κ. Ἀμφιλόχιος, ὁ Σεβ. Ἀχρίδος κ. Ἰωάννης, ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Καμπινεάνολ κ. Κυπριανός, ὁ Θεοφ. Γεωργιανός Ἐπίσκοπος κ. Μελχισεδέκ, ὁ Θεοφ. Πολωνός Ἐπίσκοπος Σιεματίσε κ. Γεώργιος, εἰς οὐδέν ὠφέλησε τās διεκδικήσεις τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου. Οὗτοι οὐδεμίαν φιλελληνικήν στάσιν ἐτήρησαν. Τό μόνον πού κατάφεραν, ἦτο νά ὀμιλήσουν ἐναντίον τῶν θέσεων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς ἄπταιστα ἑλληνικά».

Οἱ παρατηρήσεις αὐτές τοῦ π. Στεφάνου Ἀβραμίδη εἶναι ἐνδεικτικές τῆς ἀτμόσφαιρας πού ἐπικρατοῦσε στήν Προπαρασκευαστική αὐτή διάσκεψη, ἀλλά καί τό κλίμα πού ἐπικρατεῖ στίς σχέσεις μεταξύ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Ὅταν διαβάσῃ κανεῖς προσεκτικά τίς πιό πάνω παρατηρήσεις, λέξη πρὸς λέξη, τότε θά καταλάβῃ ὅλο τό σύγχρονο πρόβλημα πού ἀνέκυψε μέ τήν διαδικασία ἀνακηρύξεως τοῦ Αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας στήν Οὐκρανία. Ὅταν ἀμφισβητῆται ὁ ρόλος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, πού καθιερώθηκε ἀπό τίς Οἰκουμενικές Συνόδους καί σεβάσθηκε ἡ παράδοση ὄλων τῶν αἰώνων, τότε δέν μπορεῖ νά λυθῇ κανένα πρόβλημα στήν Ἐκκλησία.

Αὐτός εἶναι ὁ βασικός λόγος γιά τόν ὁποῖον στήν σύνταξη τῶν κειμένων ἐπικρατεῖ ἡ διπλωματική γλώσσα, προκειμένου νά ἐπέλθῃ ὁμοφωνία. Ἀλλά μέ διπλωματικές λέξεις καί κρυφά νοήματα δέν μπορεῖ νά ἐπικρατήσῃ ἐκκλησιαστική ἐνότητα.

Πρέπει δέ νά σημειωθῇ ὅτι ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης δέν ἐνεργεῖ ὡς «Πάπας τῆς Ἀνατολῆς». Ἄλλωστε ὁ ἴδιος πολλές φορές ἔχει διακηρύξει ὅτι στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία δέν ἔχουμε Πάπα. Ἀλλά τό συνοδικό καί ἱεραρχικό πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας λειτουργεῖ βάσει τῶν ἱερῶν Κανόνων, πού σημαίνει ὅτι ὑπάρχει μιά Πρωτόθρονη Ἐκκλησία, πού ἔχει συντονιστικό καί καθοριστικό

ρόλο.

3. Τελικό συμπέρασμα

Ύστερα από όσα αναφέρθηκαν φαίνεται ότι τελικά δέν συμφωνήθηκε νά παραπεμφθῆ τό κείμενο περί τοῦ Αὐτοκεφάλου καί τοῦ τρόπου ἀνακηρύξεώς του στήν Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδο.

Ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης καί ὄλες οἱ Αὐτοκέφαλες Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες εἶχαν δεχθῆ νά ἀνακηρύσσεται μία Ἐκκλησία Αὐτοκέφαλη μετά ἀπό αἴτησή της, συγκατάθεση τῆς Μητρός Ἐκκλησίας ἀπό τήν ὁποία ἀποσπᾶται καί τήν συναίνεση ὄλων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὅπως τό δέχθηκαν ὄλες οἱ Ἐκκλησίες. Ἐπίσης, μερικές Ἐκκλησίες ἀρνήθηκαν καί συμβιβαστικές προτάσεις χωρίς νά προσβάλλονται τά προνόμια τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Σαφῶς φαίνεται ὅτι μέ τίς τακτικές αὐτές ὑπονομεύονται τά κανονικά προνόμια τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὅπως καθορίσθηκαν ἀπό τίς Οἰκουμενικές Συνόδους, ἐπειδή ἐμφιλοχώρησε ἡ θεωρία περί «Τρίτης Ρώμης».

Ἄν συμφωνοῦσαν ὄλες οἱ Ἐκκλησίες νά παραπεμφθῆ τό κείμενο τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ Αὐτοκεφάλου στήν Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδο γιά ἔγκριση, ὅπως εἶχε ἐγκριθῆ ἀπό τό 1993, σήμερα δέν θά βρισκόμασταν στήν κατάσταση αὐτήν. Προφανῶς, ἀφοῦ δέν ἐγκρίθηκε τό κείμενο περί ἀνακηρύξεως τοῦ Αὐτοκεφάλου, ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης ἐφήρμοσε τήν πρακτική μέ τήν ὁποία οἱ Ἐκκλησίες τά νεώτερα χρόνια ἀπέκτησαν τήν Πατριαρχική ἀξία καί τιμή, δηλαδή μέ Πατριαρχικούς Τόμους, μέ τήν προϋπόθεση νά ὀλοκληρωθῆ αὐτή ἡ διαδικασία στήν Μέλλουσα Πανορθόδοξη Σύνοδο.

Τελειώνοντας πρέπει νά ὑπογραμμισθῆ, ὅτι παρά τά προβλήματα πού ὑπάρχουν στόν ἐξωτερικό χῶρο, ἡ Ἐκκλησία εἶναι Σῶμα Χριστοῦ καί κοινωνία θεώσεως, ὅπως καταγράφεται στίς Ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, μέ τούς ὅρους καί τούς κανόνες. Ἄν τηροῦμε τά δόγματα καί τούς κανόνες τότε θά ἐπικρατῆ ἡ ἐνότητα στήν Ἐκκλησία.

Πάντως, στίς συζητήσεις πού ἔγιναν στήν Διορθόδοξη Προπαρασκευαστική Ἐπιτροπή τόν Δεκέμβριο τοῦ 2009 στό Σαμπεζύ τῆς Γενεύης φαίνεται καθαρά γιατί φθάσαμε στίς σύγχρονες διενέξεις καί ποιός εὐθύνεται γι' αὐτό.

Αἰωνία νά εἶναι ἡ μνήμη τοῦ Μητροπολίτη Νικοπόλεως Μελετίου, ὁ ὁποῖος μέ τίς γνώσεις του καί τό ἐκκλησιαστικό του φρόνημα ἐκπροσώπησε κατά τόν καλύτερο τρόπο τήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος στήν Προπαρασκευαστική αὐτή Πανορθόδοξη Διάσκεψη, πού δείχνει ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος σέβεται τά κανονικά θέσμια.

Ἐπίσης, αἰωνία ἡ μνήμη καί τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου π. Στεφάνου Ἀβραμίδη, ὁ ὁποῖος κατέγραψε μέ εὔστοχο τρόπο τά ὅσα συνέβησαν στήν Διάσκεψη αὐτή, καί τό κείμενό του ἀποτελεῖ ἱστορικό ντοκουμέντο, πού ἐρμηνεύει τό θέμα πού ἀνέκυψε στίς ἡμέρες μας.

www.romfea.gr/epikairota-xronika/24583-naupaktou-i-suzitisi-gia-tin-anakiruji-autokefalias-se-mia-ekklisia

Εκτύπωση: <https://www.imdleio.gr/diaf/2018/Naupaktou-Ukr2.pdf> Προηγούμενο ἄρθρο:

<https://www.imdleio.gr/diaf/2018/Naupaktou-Ukr1.pdf>